

תפארת רפאל

מיסודו של הראשון לציון מרן רננו עובדיה יוסף זצוק"ל

עלון תורה והלכה לכל בני המשפחה

יוצא לאור ע"י תלמוד תורה ומפעלי חסד
"תפארת רפאל" ע"ש רבי רפאל זכתי בן פינחס זצ"ל
ע"ש מנ"ש שרה זכתי בת דינה ע"ה
נוסדו בשנת תשכ"ז (1967) בתל אביב

פְּרָשַׁת: שׁוֹפְטִים

עלון מס': 1,976 | תשפ"ג

ליקט וערך: הרב רפאל זכתי שליט"א
רב בק"ק "תפארת רפאל" תל-אביב
העלון נוסד בשנת תשמ"ה (1985)
בידי הרב שלמה זכתי שליט"א

נַעֲשֶׂה אֶת שְׁלֹנוֹ, וְנִסְמוֹךְ עַל ה'!

באחת מערי ספרד ישבו היהודים ונהנו מרוב טובה, עד שקם כומר צרור והסית את המושל להחרים את רכוש היהודים ולגרשם ממחוזו. ההסתה המתמדת החלישה את התנגדות המושל, ולבסוף הציע שהכומר יתעמת עם נציגי היהודים. והיה וינצחו היהודים, יסכר פי הכומר. יפסידו בוויכוח, ישאו בתוצאות. ימים מספר לאחר מכן עלה יהודי כפרי העירה למכור את תוצרתו, וחנניות היהודים סגורות. בא לבית הכנסת, והוא מלא מפה לפה במתפללים. נחרד: האם נשמט ממנו חג, האם חילל יום טוב בשוגג? שאל, וסחו לו שגורלם תלוי בתוצאות ויכוח - ואיך לא יגזרו תענית ויעתירו לפני שוכן מרומים! **אמר הכפרי:** "הנני, שילחוני ואלך, אתייצב לוויכוח. אם אנצח, מוטב. ואם לאו תאמרו שהייתה זו יוזמתי, תדעו מה סוג השאלות ותוכלו להתכונן כראוי" ... הסכימו להצעה, והכפרי שם פעמיו לארמון: מוכן הוא לענות לשאלות. הביאוהו לפני המושל, והכומר ניצב לימינו. בראותו את הכפרי לבוש הבלואים בז לו בליבו, חס על המלים, וזיקר כנגדו שתי אצבעות. נשא הכפרי למולו אצבע אחת. אדמו פני הכומר, ושיטח כף ידו לנוכח פני הכפרי. התחייך הכפרי, ונופף באגרופו. הביט הכומר סביבו בקדחתנות, ניגש לשולחן, ונשא בארשת ניצחון בקבוק יין אדום. גישש הכפרי בכיסו, והוציא נתח גבינה כפריית. הציגה לראווה. שמט הכומר ראשו, וכתפיו מובס.

"ניצחתם", בישר המושל לכפרי. "לך אמור לאחייך שאינם צריכים לחשוש עוד!" הכפרי יצא שמח וטוב לב, והמושל פנה אל הכומר: "סלח לי, אבל לא הבנתי דבר!" "פיקח כשד הוא", השיב הכומר. "אמרתי לו שיש שני אלוהויות - וענה שאין אלא אל אחד. אמרתי: הלא אלוקיכם פיזר אתכם בכל קצוות תבל, וענה: עתיד הוא לקבצנו. הראיתי לו את היין האדום כדם, לרמוז שהם צלבו את משיחנו. וענני: הלא הובטחנו שאם יהיו חטאינו כדם, ילבינו כשלג!" ... בינתיים הגיע הכפרי לבית הכנסת, ובישר על ניצחונו: לא היה קל מזה! התקבצו כולם סביבו, וסיפר: "הכומר הראה לי שהוא ינקר עיני בשתי אצבעות, ועניתי שאני אנקר עיניו באצבע אחת! הראה שרוצה הוא לסטור על פני, ונופפתי מולו באגרופי! כיוון שכך, נופף בקבוק יין כרצון להתפייס, הוצאתי גם אני גבינה, כהסכמה. ולכן השלים, וביטל את הגזירה". קם הרב ונשקו על ראשו, ואמר לבני עדתו: "הביטו וראו כמה סייעתא דשמיא מלווה את המקיים מצוות: **"תמים תהיה עם ה' אלקיך!"** ...

צחוק צחוק, אבל כשנתבונן באורחות חיינו נראה שרצופים הם מעמדות כאלו, "דו שיח של חרשים", בכל שטחי החיים! באיזה שם אחר ניתן לכנות את שרשרת הפעולות ופעולות הנגד בינינו לשכנינו. באיזה כינוי אחר ניתן להכתיר את יחסי האליטות והמונ העם, האזרח הקטן מול הרשויות, העובדים מול המעסיקים, המפרנסים מול כוחות ההון. ואפילו בקרב המשפחה, הורים מול בני נוער, מחנכים מול חניכים. האיץ לכל אחד שפה משלו, דפוסי חשיבה והתנהגות שונים, וכל הידברות נתפסת באופן שונה בשני הקצוות?

זה מתסכל? ודאי! מייאש? לא ולא! ומדוע, משום שבידינו גם הפיתרון: **"תמים תהיה עם ה' אלקיך"**, לדעת שיש מנהיג לבירה. "והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים". הן זה עיקר היהדות, הראשון משלושה עשר העיקרים! נכון, הוא ציונו לעשות ולפעול, אבל כשנעשה את שלנו ונסמוך עליו - יביא את התוצאות הרצויות, כמו שאמר דוד המלך עליו השלום: **"אֶקְרָא לְאֱלֹקִים עֲלִיוֹ, לְאֵל גַּמְר עֲלִי"**, ואמר: **"ה' יִגְמַר בְּעֵדִי, ה' חֲסֵדְךָ לְעוֹלָם!"** לפיכך "תמים תהיה", עשה את שלך בתמימות ובשלימות, מתוך ידיעה שאתה **"עם ה' אלקיך!"**

שִׁפְטִים וְשִׁטְרִים... וְשִׁפְטוּ אֶת הָעַם מִשִּׁפְט צֶדֶק (טז, יח) - 3 פעמים מוזכר ה'משפט' בפסוק, כי בדיני ממון יושבים שלושה דיינים במשפט. (בעל הטורים)

בְּכָל-שַׁעֲרֶיךָ (שם) - **שַׁעֲרֶיךָ**, ראשי תיבות **ש**יניים, **ע**יניים, **ר**אש, **ר**גליים, **י**דיים, **פ**ליות. על כולם צריך האדם להעמיד שומרים שלא יכשלו בעבירה. (השל"ה הקדוש)

וְהָיָה לְשִׁבְתוֹ עַל פֶּסַח מַמְלַכְתּוֹ (יז, יח) - **כ**סא ראשי תיבות: **כ**סף, **ס**וס, **א**שה. אם לא ירבה לו את אלו, יזכה להאריך ימים על כסא ממלכתו. (כלי יקר)

וְהִיְתָה עִמּוֹ וְקָרָא בּוֹ כָּל-יְמֵי חַיָּיו (יז, יט) - למה נאמר וקרא בו ולא וקרא בה, כמו שכתוב בתחילה והיתה בלשון נקבה? אלא שאמרו חז"ל: "דברים שבכתב, אי אתה רשאי לאומרם בעל פה". ומרומז בפסוק והיתה עמו - התורה, וקרא בו - בספר עצמו. (משך חכמה)

תָּמִים תְּהִיָּה עִם ה' אֱלֹקֶיךָ (יח, יג) - בשום מצווה אחרת לא נאמר "עם ה' אלוקיך". שכן במידת התמימות קל מאוד להונות את הבריות; קל מאוד להיראות תמים. לפיכך הזהירה התורה: "תמים תהיה עם ה' אלוקיך" - שהתמימות תהיה לפני ה', הבוחן כליות ולב. (רבי בונם מפשיסחה)

עֵין בְּעֵין (יט, כא) - אחר האותיות עין בסדר א-ב, נמצאות האותיות **כסף**, כדברי חז"ל שמשלמים **כסף** על נזקי הגוף.

שׁוֹפֵט רוּדֶף בַּצַּע, אהב שלמונים והיה ידוע כאחד שנוטל שוחד מהעומדים לפניו בדין. בשעת הדיון, היו מניחים מעות בנעליו, וכאשר היה תוחב את רגלו בנעל היה מטה את הדין לטובתו של המרבה בשלמונים. **פַּעַם**, התחכם אחד העומדים לפניו והניח חפיסה של ניירות ריקים בתוך הנעל. הכניס השופט את רגלו וחש כי חבילה הגונה תחובה בנעל, ומיד הכריע את הכף לטובתו. כששב לביתו, ראה השופט כי ניירות חסרי ערך בנעלו. חרה אפו ואמר: "ראו אלו אנשים נוכלים יש בעולם..."

מוֹשְׁגִים בַּיְהוּדָה

אלול

בא' באלול ב'תמ"ח, משה רבנו עולה להר סיני לקבלת **לוחות הברית השניים**. הלוחות השניים ושברי הלוחות הראשונים, הושמו ב'ארון הברית', שמקומו בקודש הקודשים של אוהל מועד הוא ה'משכן', מקום השכינה המרכזי של ישראל במדבר. **בב' באלול** תשמ"ו (1986), 22 יהודים **נרצחו בבית הכנסת הספרדי** המרכזי 'נווה שלום' באיסטנבול, בידי מחבלים במהלך תפילות יום השבת. כיום במתחם בית הכנסת שוכן גם מוזיאון יהדות טורקיה.

בד' באלול שנת ה' אלפים, התקיים **'משפט פאריז'** בו האשימו הנוצרים כי ב'תלמוד הבבלי' נצטוו היהודים לרדוף את הנוצרים ומותר לרמותם ולגנוב מהם. המומר ניקולס דונין, תלמיד רבנו יחיאל מפאריז, כתב איגרת שטנה לאפיפיור והוא ציווה להחרים את הספרים מבתי היהודים. למרות התשובות הניצחות של הרבנים, נשרפו 40 קרונות עם כתבי התלמוד.

סיפור השבוע

"וְשִׁמְרַתְּ לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר יוֹרֶדְךָ" (וי, י)

הגאון הצדיק **רבי דוד אבוהצירא** שליט"א, מספר בעניין זה סיפור מדהים על אביו: יהודים שעמדו לעלות לארץ ישראל, היו נוהגים לסור טרם צאתם מארץ מולדתם, לביתו של **רבי מאיר אבוהצירא זצ"ל**. לא קלה הייתה העליה לארץ הקודש, וחששות ודאגות העיקר על רבים מן האנשים, בעמדם לעשות את הצעד הגדול הזה. רבי מאיר היה מרגיעם ומעודדם, עד שיצאו לדרך מחוזקים. **יום אחד הגיע יהודי אל רבי מאיר**. האיש ביקש להיפרד, אך החל לבכות בכי מר. על מה ולמה הבכתי? "הן נבער מדעת אני", הוא הסביר. "ומהיכן אתפרנס בארץ הקודש, אשר בה כולם מלומדים ויודעים קרוא וכתוב?" הרגיעו רבי מאיר ואמר: "הבורא יתברך זן ומפרנס לכל, ומתקן מחיה ומזון לכל בריותיו אשר ברא ברחמיו וברב חסדיו. מי שיודע קרוא וכתוב, מזמן לו הבורא פרנסה שתובעת ידיעת קרוא וכתוב, ומי שאינו יודע קרוא וכתוב, יזמן לו פרנסה שאינה מצריכה ידיעת קרוא וכתוב". אורו פני האיש, ובשמחה גדולה סיפר לכל מכריו וידידיו על הברכה שקיבל, ועוד הוסיף ואמר שכבר אין בלבו שום דאגה כלל. עלה האיש ארצה, והתיישב בקרית אתא. בנו התקבל לעבודה בקרית רפא"ל, 'הרשות לפיתוח אמצעי לחימה', והיה לעוזרו של אחד מבכירי מהנדסי הטילים. **יום אחד שוחח המהנדס עם עוזרו על בעיה קטנה אך מציבה** - ערמות של תוכניות סודיות מצטברות במשרדהים, ומפאת הוראות הבטיחות החמורות - אסור להשליכן לאשפה. המגירות מתפקעות מרוב ניירת, המדפים עומדים לקרוס, מה עושים? "צריך להביא אדם שאינו יודע קרוא וכתוב", אמר העוזר, "והוא ישמיד את התוכניות". "היכן נמצא אדם שאינו יודע קרוא וכתוב?", תהה המהנדס. "אני מכיר אדם כזה - אביל". בדקו ומצאו, שאכן האב אינו יודע כיצד להחזיק עיתון, וכן ראו שאדם ישר והגון הוא. קבלוהו, אפוא, לעבודה, העמידו לרשותו משרד, ומבוקר עד ערב עמד והשמיד תוכניות סודיות, קיבל משכורת נאה, והתפרנס מאי ידיעת קרוא וכתוב... סיפור זה מלמדנו כי הישועה בוא תבוא, אך לא תמיד היא מגיעה בדרך ש'אנחנו' חושבים.

מפני מֶרֶן הגר"ע יוסף זצוק"ל

"כִּי יִמְצָא חָלָל" (בא, א)

בזמן מלחמת יום הכיפורים, כאשר היו כתשע מאות ושישים נשים עגונות, מרן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל ישב אז כאב בית דין למצוא היתר להתירם לבוא בקהל ולהינשא בשנית, וטרח הרבה ביגיעה גדולה למצוא להן מזוהר. במהלך הדיונים ההלכתיים אודות ענין זה, דן מרן זצוק"ל לגבי זיהוי **חלל על ידי דיסקית התלויה בצווארו** (ובה מצויינים פרטיו האישיים), האם מועיל הדבר או לאו, ולאחר שהאריך ודן בענין זה נתברר שלדעת מרן ה'שולחן ערוך' יש לחוש שלא לסמוך על אמצעי זיהוי זה כמו לגבי ארנק, וכשראה מרן זצוק"ל כך, נצטער בצער גדול כי גדול היה כאבו על אותן בנות ישראל העגונות.

והנה **באחד הלילות** שהיה מרן בצער על שניסה למצוא היתר לאותן עגונות על סמך זיהוי הדיסקית, ולבסוף נתברר שלדעת מרן השו"ע אי אפשר לסמוך על כך, בחלומנו נגלה אליו אחד מגדולי הדורות, והראה לו שכתב בספרו להקל בענין זה, וטעמו עימו שאין דרך בני אדם להשאיל לאחרים דבר שנועד לזיהוי. וכשהקיץ מרן זצוק"ל שמח שמחה גדולה שעל ידי סברא זו יוכל למצוא היתר לאותן העגונות. על סמך דיסקית שנמצאה צמודה לגופו של החלל, וכמו שביאר בזה באורך בשו"ת יביע אומר (ח"ו אבהע"ז סימן ג')!

יוסף חֲכָמָה

היושרה שנמרת על ארץ ישראל

צֶדֶק צֶדֶק תִּרְדֹּף לְמַעַן תַּחֲיֶה וְיִרְשֶׁת אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיךָ נָתַן לָךְ (טז, כ) - **אומר המגיד מדובנא:** כאשר אדם משיג את ממונו בדרך ישרה וכשרה, אז נשאר הממון ומתקיים בידו. לא כן עם ממונו של אדם, בא אליו בגזל - אין הוא נשאר בידו, וכמו שנאמר בפסוק: **"קרא דגור ולא ילד עשה עשר ולא במשפט בחצי ימיו יעזבנו ובאחריתו יהיה נבל"** (ירמיהו יז, יא). **שואל המגיד - מה הפירוש "קרא דגור"? הסביר המגיד:** 'קורא' הוא עוף המגדל אפרוחים שאינם שלו. והנה התרנגולת שהיא מגדלת את אפרוחיה אין לה כל צורך לשרוק ולצפצף להם כדי לאספם אליה כי הם מעצמם באים להסתופף אצלה בסתר כנפיה. אמנם עוף זה 'הקורא' שמגדל אפרוחים אחרים, תמיד קורא להם כדי לאספם אליו, מפני שתמיד בורחים ומתרחקים ממנו, כי לא הוא הוליד אותם, ונחשב להם כזר... **כן הוא גם הממון הבא לאדם ביושר -** אינו צריך תמיד לדאוג עליו כדי להתקיים אצלו. לא כן הוא העושר הבא לאדם שלא ביושר - תמיד צריך האדם לעשות פעולות כדי שישאר אצלו כי הממון מבקש לברוח ממנו ולשוב אל בעליו... זה מה שנאמר בפסוק: **"קרא דגור ולא ילד עשה עשר ולא במשפט בחצי ימיו יעזבנו"**... ועל פי זה מובן גם הפסוק: **"צדק צדק תרדף"** כי אם תעשה כך תזכה **"למען תחיה וירשת את הארץ אשר ה' אלקיך נתן לך"**...

"נר ה' נשמת אדם" - פטירת הצדיקים זצוק"ל בחודש אלול - "צדיקים במיתתן נקראו חיים"

הרב בן-ציון עוזיאל
כ"ד אלול תשי"ג (1953)
הראשון לציון והרב הראשי
הספרדי הראשון של
מדינת ישראל

הרב סלימאן מנחם מני
י"ט אלול תרפ"ד (1924) חכם
באשי ורבה של חברון, ראש
ישיבה, מורה צדק,
ואב בית דין

הרב עבדאללה סומך
י"ח אלול תרמ"ט (1889) ראש
ישיבה, מנהיגה של יהדות
בבל ורבה של גאוני ומאורי
הדור הקודם.

הרב נחמן בטיטו
ט"ו אלול תרע"ה (1915)
מנהיג העדה המערבית
בירושלים, חכם באשי
והראשון לציון.

הרב יוסף חיים מבגדאד
י"ג אלול תרס"ט (1909) מוקבל
אלקי, מפורסי הדור הקודם,
חבר עשרות ספרים ומכונה
ה'בן איש חי'.

ספר הסליחות המהודר "ברכת רפאל"

הוצא לאור על ידי מוסדותנו עם שינויי הנוסחאות המדויקות כפי שהורה לנו מרן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל. ספר הסליחות נדפס ללא מטרת רווח, ואלפי ספרי סליחות חולקו לכותל המערבי ולאתרים הקדושים ברחבי הארץ.

ניתן להשיג במחיר מסובסד כמוקד "תפארת רפאל" 1800-260-260

אימרת השבוע

"תאמין בחיים ותחיה את האמונה." (רבי מנחם מנדל שניאורסון)

הַלְכוֹת אֲמִירַת סְלִיחוֹת

- א. מנהג הספרדים לקום באשמורת הבוקר לומר "סליחות", החל מיום ראש חדש אלול עד יום הכיפורים. כי מסורת בידינו שמושה רבינו עלה אל הר סיני להביא את לוחות הברית השניות בראש חדש אלול, וירד עם הלוחות ביום הכיפורים, וכל ארבעים יום הללו היו ימי רחמים ורצון לכל עם ישראל, וביום הכיפורים נתרצה הקב"ה לישראל בשמחה, ואמר למושה רבינו: "סְלַחְתִּי כְדַבְרְךָ". ולכן נקבע יום הכיפורים לדורות ליום מחילה סליחה וכפרה. חודש אלול הוא הזמן המתאים לפשפש במעשיו ולהרבות בתורה ובמעשים טובים, ולשוב בתשובה הן ממעשים רעים והן ממידות אשר לא טובות. ואחד הטעמים שתוקעים בשופר בחודש אלול לעורר העם לתשובה.
- ב. הזמן הראוי ביותר לאמירת הסליחות בימים אלה, הוא מחצות הלילה ואילך, שאז הוא עת רצון לפני השם יתברך, אך בחצי הראשון של הלילה אסור לומר סליחות וי"ג מידות. (זמן חצות הלילה המדויק מופיע בלוחות השנה). וקהל ועדה שאי אפשר להם להשכים לסליחות בעוד לילה, יכולים לומר סליחות גם בשעות הבוקר המוקדמות לפני תפלת שחרית, או אפילו לפני תפלת המנחה. וטוב שאז החזן שאומר הסליחות יתעטף בציצית. צריך לברך ברכות התורה קודם אמירת הסליחות, מפני הפסוקים הנאמרים בסליחות.
- ד. חכמים ותלמידיהם וכן מורים שאי אפשר להם להשכים ולקום יום יום באשמורת לסליחות בכל חודש אלול, רשאים להימנע מלקום יום יום בחודש אלול, אלא ישכימו בחודש אלול לפרקים, וכן בעשרת ימי תשובה, לומר סליחות עם הציבור. והוא הדין לפקידים ולפועלים שכירים. ומה טוב אם יאמרו סליחות בבוקר קודם תפלת שחרית, או בערב לפני תפלת מנחה. ואם ממשיכים בלימודם בלילה עד לאחר חצות הלילה, מה טוב שיאמרו אז קצת סליחות אפילו ביחידות. וכן יאמרו "תיקון חצות" קודם השינה, וכידוע סדר תיקון חצות עדיף יותר מאמירת סליחות.
- ה. הסליחות שניתקנו בלשון ארמית, כגון רחמנא, דעני לעניי, ענינו, מחי ומסי, אין ליחיד לאומרם, מפני שאין מלאכי השרת מכירים בלשון ארמי. אבל כשיש עשרה מישראל, אין הצבור זקוק לעזרת מלאכי השרת, כי השכינה עימם.
- ו. עיקר אמירת הסליחות צריכה להיות ככוונה ובנחת ובמיתון ובהכנעה יתירה, ובפרט הי"ג מדות, וכמו שכתוב (משלי יח, כג) "תַּחֲנוּנִים יְדַבֵּר רֵשׁ". וצריך להבין מה שמוציא מפיו, בלב נשבר ונדכה.
- ז. השומע בביתו סליחות דרך הרדיו ב"שידור חי", יכול לענות י"ג מדות כששומע אותם מן הצבור, וכן יכול לענות "אמן" אחר הקדיש של שליח צבור.
- ח. מנהג יפה לומר, מיום ר"ח אלול עד יום הושענא רבה, אחר תפילת שחרית, המזמור (תהלים כז) "לְדָוִד ה' אֱוִי וְיִשְׁעֵי מִמִּי אֵיבָא". וכן נוהגים שהכותב מכתב לחברו בחודש אלול, כותב בתחילת המכתב: "לשנה טובה תכתבו ותחתמו".
- ט. מנהג חסידים ואנשי מעשה לבדוק את התפילין והמזוזות בחודש אלול, ומכל מקום אין חיוב מעיקר ההלכה לבדוק. ואם התפילין נכתבו בידי סופר מומחה, אינו צריך לבדוק אפילו לאחר כמה שנים. ובמזוזות מעיקר ההלכה חייב לבדוק פעם אחת בכל שלש שנים ומחצה.

הזמנים לפי לוח "אור החיים" המבוסס על פסקי מרן הגר"ע יוסף זצ"ל

ניו יורק	באר שבע	חיפה	תל אביב	ירושלים	כניסת השבת
7:31	7:03	7:05	7:03	7:05	
8:32	7:53	7:55	7:53	7:55	יציאת השבת
9:01	8:43	8:45	8:42	8:45	רבינו תם

עלון השבוע מוקדש לזכות אנשי קהילת קודש
"אנוסי משהד" ניו יורק - ה' עליהם יחיו
United Mashadi Jewish Community of America
הצלחה בכל מעשי ידיהם, ברוחניות ובגשמיות - אמן

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַת שׁוֹפְטִים

הַפְּטָרָה

"אֲנֹכִי אֲנֹכִי" יִשְׁעִיהָ נָא

תלמוד תורה לכנים
שיעורי תורה ויהדות לכנות
כולל ובית מדרש
כנסים תורניים
קירוב רחוקים
מכון הוצאת ספרים וחקר כתבי יד
דאגה לרווחת החיילים בצה"ל
עזרה לנוקמים
הדרכה רוחנית לעולים חדשים
מוקד עולמי לאמירת תהילים
שבועון תורני